

K A U H A V A

Talousarvion 2026 laadintaohje

Lähtötilanne

VM:n kevään 2025 Taloudellisen katsauksen mukaan Suomen BKT kasvaa 1,3 prosenttia vuonna 2025 ja 1,6 prosenttia vuonna 2026 ja 1,5 prosenttia 2027. Työmarkkinoiden käänne on myöhentynyt ja työllisyys kasvaa selvästi vasta vuosina 2026–2027 talouden vahvistuessa. Työttömyysaste laskee vuoden 2025 8,8 prosentista 7,9 prosenttiin vuonna 2027. Talouden kasvua varjostaa Yhdysvaltojen kauppapolitiikka, toteutuessaan tullit heikentävät ennustettua kasvua.

Kauhavan kaupungin vuoden 2024 tilinpäätös oli ylijäämäinen. Taseen kumulatiivinen ylijäämä kasvoi 18,0 miljoonaan euroon.

Vuoden 2025 talousarvio on noin 0,1 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Vuoden 2025 tuloseennusteeseen liittyy useita epävarmuustekijöitä, joiden toteutuessa vuoden 2025 tulos painuu alijäämäiseksi. Tase säilyy kuitenkin ylijäämäisenä

Korkotason ennustetaan pysyvän nykyisellään, mikä tarkoittaa jonkin verran alhaisempaa tasoa kuin vuoden 2026 taloussuunnitelmassa on käytetty. Lainamäärä pysyy lähes entisellään, joten korkomenot eivät nouse vuoden 2025 tasosta. Kasvava lainamäärä lisää myös korkokuluja.

Kunta-alan palkkaratkaisu nostaa palkkoja vuoden 2025 tasosta 2,47 %, mikä lisäksi palkkoihin tulee kustannusvaikutukseltaan 0,4 %:n kehittämiserä.

Vuosi 2026 tulee olemaan Kauhavalla ja koko kuntakentällä taloudellisesti tiukka.

Talousarvion valmistelu

Kauhavan kaupungin taloussuunnittelukausi on kolme vuotta, 2026–2026. Vuodelle 2026 laaditaan talousarvio ja vuosille 2027–2028 taloussuunnitelma.

Talousarvio sisältää käyttötalousosan, tuloslaskelmaosan, investointiosan, rahoitusosan ja taloussuunnitelman. Osana talousarviota hyväksytään myös henkilöstösuunnitelma.

Talousarvio laaditaan valtuustoon nähden sitovana käyttötalousosan osalta toimialoitain ja investointiosan osalta hankeryhmittäin toimialatasolla kuitenkin siten, että hankinta-arvoltaan yli 1.000.000 euron investoinnit käsitellään erillisenä hankkeena. Investointien osalta laaditaan investointisuunnitelma, joka käsitellään talousarvion liitteenä.

Talousarvioon otetaan vuonna 2023 hyväksytyyn kaupunkistrategiaan perustuvat konserni- ja toimielintasoiset, valtuustoon nähden sitovat strategiset tavoitteet ja niiden toteutumista kuvaavat mittarit.

Hallintokunnat valmistelevat talousarvioesityksensä annettujen ohjeiden ja käytyjen etukäteiskeskustelujen perusteella.

Toimielimet palauttavat **talousarvioesityksensä 19.9.2025 mennessä. Toimielinten ehdotuksista kootaan toimielintasoiset talousarvioehdotukset.** Toimielinten talousarvioehdotuksiin sisällytetään henkilöstösuunnitelma perusteluineen. Lisäksi toimielin voi ehdottaa investointimäärärahaa ja/tai -tuloarviota.

Käyttötalouden osan luvut tallennetaan web-budjetointi-ohjelmistoon. Tavoitteet mittareineen sekä perustelut tekstit tallennetaan Opiferus-ohjelmistolla tuotettavaan talousarviokirjaan. Henkilöstösuunnitelma perusteluineen tallennetaan teamsin talousarvio ja tilinpäätös -tiimiin jaettuihin tiedostoihin. Hallintojohtaja antaa investointiehdotuksen talentamisesta tarkemmat ohjeet elokuulla.

Vuoden 2026 talousarvio tehdään **10 euron tarkkuudella** ja vuosien 2027–2028 taloussuunnitelma tehdään **1000 euron** tarkkuudella. Koko suunnitelmakausi 2026–2028 esitetään vuoden 2025 rahanarvossa. Määrärahat ja tuloarviot ilmoitetaan arvonlisäverottomina (nettomääräisinä).

Talousarvion valmistelussa on varauduttava useisiin karsintakierroksiin sen jälkeen, kun kaupungin tulorahoituksen taso on selvillä.

Valtuusto päättää veroprosenteista 10.11.2025. Kaupunginhallitus antaa talousarvioesityksensä 17.11.2025 (talousarvioehdotus valtuuston käsiteltäväksi). Kaupunginjohtajan talousarvioehdotus julkaistaan tätä ennen. Valtuusto käsittelee talousarvion 8.12.2025

Käyttötalouden budjetointi

Talousarvio laaditaan valtuustoon nähden sitovana toimialoille:

1. Konsernihallinto
2. Elinvoimapalvelut
3. Sivistyspalvelut
4. Tekniset palvelut

Budjettiesitykset vuodelle 2026 tallennetaan web-budjetointia käyttäen. Talousarvioehdotukset tehdään todellista tarvetta vastaaviksi tarkkaa suunnittelua noudattaen. Perusteluteksteissä, jotka tallennetaan Opiferus-talousarviodokumenttiin, annetaan selvitys hallintokunnan talousarviovuoden toiminnasta. Talousarvioon ei sisällytetä nykytasoista toimintaa laajentavia uusia määrärahoja.

Luvut syötetään budjettiin tileille kustannuspaikoittain. Kustannuspaikat kytketään joko osatehtävätasoon (osasto 5) tai tehtävätasoon (osasto 4), tehtävätaso toimielintason ja toimielimet toimialatasoon.

Käyttötalouden menot budjetoidaan vuoden henkilöstömenoja lukuun ottamatta enintään vuoden 2025 talousarvion tasoon. Talousarviossa on huomioitava sote- ja pelastustoimen kiinteistöjen yhtiöittämisestä seuraavat tuottojen, kulujen ja poistojen muutokset sekä vesihuolto-omaisuuden myymiset vaikutukset tuottoihin, korkotuottoihin ja poistoihin. Ruokahuollon budjetoinnissa huomioidaan keskuskeittiömallin täysimääräinen hyödyntäminen. Myös muut suunnitellut ja vuoden 2025 aikana ilmenneet säästökohteet ja muutokset huomioidaan vuoden 2026 määrärahoissa ja tuloarvioissa.

Henkilöstökulut budjetoidaan kaupungille **hyväksytyn vakanssirakenteen mukaisena**. Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimusten mukaan palkkoihin tulee 1.10.2025 2,5 %:n yleiskorotus, 1.8.2026 2,27 %:n yleiskorotus sekä 1.10.2026 0,2 %:n paikallinen järjestelyerä sekä 0,4 %:n kehittämisohjelmaerä. Palkkamäärärahat varataan siten, että heinäkuun 2026 palkkoja korotetaan 3,6 prosentilla. Sopimuskorotusten lisäksi palkkoihin vuonna 2026 tulevat työkokemuslisät huomioidaan. Palkat budjetoidaan palkkajärjestelmästä saatavien ns. palkkaliitteiden mukaisina. **Talousarvioon ei tehdä ylimääräisiä**

palkkavarauksia. Myös investointikohteiden palkat budjetoidaan käyttötalousmenoksi, ja ne oikaistaan talousarviossa valmistus omaan käyttöön –erän kautta.

Vuosilomien, lyhyiden sairauslomien ym. sijaisuudet hoidetaan pääsääntöisesti ao. toiminnon vakansseihin nimetyllä henkilöstöllä. Mikäli ulkopuolisia sijaisia kuitenkin tarvitaan, budjetoidaan heille varattavat palkkamäärärahat sijaistarpeen mukaisille tileille.

Palkkojen sivukulut syötetään budjettiin keskitetysti taloustiimin toimesta. Sosiaaliturva-, työttömyysvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja ryhmähenkivakuutusmaksuihin sekä palkkaperusteiseen JuEL- ja VaEl-maksuun varataan yhteensä 25 prosenttia. JuEL-tasausmaksu tallennetaan talousarvioon keskitetysti. Sivukulujen tasot tarkentuvat.

Talousarvio sisältää sekä ulkoiset että sisäiset erät, mutta on valtuustoon nähden sitova ulkoisten erien osalta. Sisäisiä eriä ovat mm. toimistopalvelut, kaupungin oman toiminnan ateriapalvelut ja sisäiset vuokrat. Sisäisten erien budjetoinnissa on huomioitava, että sisäinen meno ja tulo tulee olla yhtä suuri (netto = 0). Sisäisen palvelun tuottajan on valmisteltava oman toimintansa sisäisten erien jakaminen yhdessä taloussihteerin kanssa, ja erien budjetointi suoritetaan keskitetysti hallintokuntien ja taloussihteerin yhdessä sopimalla tavalla.

Kustannuslaskennalliset erät tallennetaan keskitetysti taloustiimissä. Kustannuslaskennallisia eriä ovat mm. toimialojen hallintokulujen, henkilöstö-, palkka- ja taloushallinnon, työterveyshuollon ym. kustannusten vyörytykset ja poistot.

Talousarvioesitykseen sisältyvien kehittämishankkeiden kustannusarviot ja kuntarahoosuudet on eriteltävä informatiivisissa tiedoissa. Talousarviossa huomioidaan varaus uusien, merkittävän rahoituksen saavien hankkeiden omarahoitusosuuksiin. Hankkeet budjetoidaan toimielimittäin tehtävätasolle yhdelle kustannuspaikalle, ja hankkeet eritellään käyttämällä kirjausvaiheessa tunnisteita. Hankkeista pidetään hankerekisteriä, joista selviää mm. niiden kustannukset ja rahoitus, toteutusaika sekä kaupungin omarahoitusosuus.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelman pohja tehdään hallintokunnille valmiiksi jaettuihin tiedostoihin. Kukin hallintokunta täydentää laskentataulukkoon henkilöstömuutokset. Taulukko on valmiiksi syötetty henkilökunnan määrä sellaisena, kun se oli henkilöstöhallinnon ohjelmassa 31.12.2024. Tieto on hallintokunnissa tarkistettava vastaamaan tilannetta 31.12.2025.

Muutokset henkilöstösuunnitelmaan merkitään vuodelle 2026 sekä suunnitelmavuosille noudattaen ennakoivan henkilöstösuunnittelun periaatteita siten, että mm. eläköitymisten ja suunniteltujen organisaatorakennemuutosten yms. vaikutukset huomioidaan mahdollisimman kattavasti.

Henkilöstösuunnitelmassa esitetään vakinaiset vakanssit. Vakanssit merkitään kokoaikaisina, vaikka tehtävä olisi ollut täytettynä vain osan vuotta. Kokoaikaiseksi perustetut vakanssit merkitään osa-aikaprosentin mukaisina, mikäli vakanssia hoidetaan osa-aikaisesti ilman sijaista. Lakisääteiseen mitoittukseen perusteella palkattu määräaikainen

henkilöstö ilmoitetaan informatiivisena tietona omalla rivillään. Määräaikainen lisäresurssi ilman vakanssia on mahdollista ainoastaan lakisääteisiin mitoituksiin perustuvissa tehtävissä Oikeassa reunassa olevaan sarakkeeseen voi kirjoittaa lisätietoja.

Henkilöstösuunnitelmassa (word-tiedosto jaetuissa tiedostoissa) mainitaan sanallisesti mahdollisesta lisätyövoiman tarpeesta perusteluineen (esim. vuonna 2026 tarvitaan tilapäisesti 1 henkilö 3 kk:n ajaksi x-projektiin). Myös muut tiedossa olevat henkilöstön määrää tai vakanssien koko-/osa-aikaisuutta koskevat muutokset ml tiedossa olevat eläköitymiset on mainittava.

Tavoitteet

Talousarvioon sisällytetään valtuustoon nähden sitovat, toimielinکوhtaiset strategiset tavoitteet. Tavoitteiden on toteutettava vuoteen 2030 tähtäävää kaupunkistrategiaa. Tavoitteita asetetaan 3 / toimielin. Valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden lisäksi talousarviossa voidaan asettaa toimielintasolla sitovia tavoitteita. Lautakunta käsittelee tavoitteet osana talousarvioesitystä.

Taloussuunnitelmassa on esitettävä hyvinvointikertomuksesta ja -suunnitelmasta johdettuja tavoitteita. Talous- ja toimintasuunnitelmaan on sisällytettävä toimenpiteitä sosioekonomisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi, sekä esitettävä mittareita, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumisista. Lisäksi on määriteltävä kaupunkilaisten osallisuuden edistämisen tavoitteet.

Talousarvion laadinnassa on huomioitava Kauhavan kestävän kehityksen ohjelma 2025–2030.

Kaupunkikonsernille ja konserniyhteisöille asetetaan omat, erilliset tavoitteet. Tavoitteiden tulee olla mitattavissa, ja niiden saavuttamiseen asetetaan tavoitearvo ja –aika. Kun tavoite saavutetaan, asetetaan uusi tavoite.

Verorahoitus, rahoitustuotot ja -kulut sekä poistot

Hallintojohtaja vastaa verotulojen ja valtionosuuksien sekä korko- ja muiden rahoitustuottojen ja -kulujen budjetoinnista.

Taloustiimi lisää suunnitelman mukaiset poistot talousarvioon.

Investoinnit

Investointitaso on saatettava selvästi vuosikatteen ja poistojen tasoa alhaisemmaksi, jotta kaupungin velkamäärä saadaan pienenemään.

Raskaiden investointivuosien seurauksena poistotaso on noussut ja nousee edelleen vuonna 2025, mutta tilannetta muuttaa vuodelle 2026 sote-pela-kiinteistöjen yhtiöittäminen ja vesihuolto-omaisuuden myyminen Kauhavan Vesi Oy:lle. Vuosikatetason tulee olla investointitasoa korkeampi, jotta lainakantaa saadaan pienennettyä ja vähintään poistojen tasolla, jotta talous säilyy tasapainoisena.

Merkittävien rakennusinvestointien jälkeen investointien painopiste siirtyy liikenneinfraan ja korjausinvestointeihin sekä kunnallistekniikkaan ja käyttötaloutta tehostaviin hankkeisiin. Investointien vaikutukset käyttötalouteen ja poistoihin on selvitettävä. Muita kuin ns. pakollisia hankkeita tarkastellaan kriittisesti, mikä hallintokuntien on huomioitava jo esityksiä tehdessään. Investointiosaan esitetään vain ne investoinnit, joiden toteuttaminen on realistista.

Teknisten palveluiden toimialan vuoden 2026 investointimenot (netto) saavat olla enintään 3.700.000 euroa. Konsernihallinnon toimialan investointeihin osoitetaan enintään 400.000 euroa, ja sivistyspalveluiden investointeihin enintään 50.000 euroa.

Kukin toimielin tekee investoinneista omat esityksensä, jotka kootaan toimielintasoisiksi. Liikunta-alue ja –tilainvestoinnit sisältyvät teknisen lautakunnan ja teknisten palveluiden toimialan esitykseen, mutta teknisen lautakunnan on kuultava investoinneista elämälaatulautakuntaa.

Investointiesityksissä on otettava huomioon aikaisemmat investointisuunnitelmat ja päätökset. Ne investointihankkeet, joihin haetaan valtionosuutta vuonna 2026 tai 2027, on esitettävä otettavaksi vuoden 2026 investointiohjelmaan. Hankkeille on haettava mahdollisuuksien mukaan myös muuta rahoitusta.

Investointeihin otettavan hankkeen / hankinnan kustannusten on oltava vähintään 10.000 euroa. Käyttöomaisuuden vuosikorjausmenot budjetoidaan käyttötalouteen, ainoastaan perusparannuskustannukset otetaan uushankintojen lisäksi investointeihin.

Investointiesitykset tehdään hankkeittain mahdolliset osahankkeet eritellen jaetuissa tiedostoissa olevaan valmiiseen taulukkopohjaan. Esityksestä on käytävä ilmi hankkeen nimi, toteutusajankohta, kokonaiskustannukset, kustannukset vuosittain ja hankkeeseen saatavat valtionosuudet sekä hankkeen vaikutus käyttötalouteen. Merkittävillä hankkeilla on laskettava takaisinmaksuaika.

Lautakunta kohdistaa valtuuston myöntämän hankeryhmäkohtaisen määrärahan yksittäisille hankkeille.

Konserni

Talousarviossa esitetään omana kokonaisuutena kuntakonsernin kannalta olennaiset tapahtumat, kuten konsernijärjestelyt ja konsernirakenteen mahdolliset muutokset ja merkittävät muutokset konserniyhtiöiden liiketoiminnassa.

Kaupungin talousarviossa annetaan tiedoksi tytäryhteisöjen merkittävät investoinnit ja mahdollisesti otettavat uudet lainat sekä niihin esitettävät kaupungin omavelkaiset takaukset. Myös merkittävät leasingvastuita aiheuttavat ratkaisut on esitettävä talousarviossa.

Tytäryhtiöiden talousarvioita ei esitetä osana kaupungin talousarviota.

Konserniyhtiöille asetetaan liiketoiminnan strategiset kehittämistavoitteet sekä toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden tulee perustua kaupunkistrategiaan. Yhtiön taloudellista asemaa seurataan tunnusluvulla, joita käytetään vastaavien markkinoilla toimivien yhtiöiden seurannassa. Myös kaupunkikonsernille kokonaisuutena asetetaan talousarviossa tavoitteita.

Lisätietoja antaa Liisa Salo, puh. 050 330 5286.

Kauhavalla 23.6.2025

KAUHAVAN KAUPUNGINHALLITUS

Vesa Rantala
kaupunginjohtaja

Liisa Salo
hallintojohtaja